

Interview

Deze zomer verscheen hun nieuwste boek, over sparen. Hun volgende zou best eens kunnen gaan over geld uitgeven. Wát? Zijn de oprichters van de Vrekkenkrant soms gek geworden? Integendeel: het is een logische volgende stap. Hanneke van Veen en Rob van Eeden over de vérstrekkende invloed van bewust geld uitgeven op hun levens.

Tekst: **Mar Oomen**

Als ze op een terras een Magnum eten, kijken omstanders hen met grote ogen aan. Nemen ze net terug van vakantie op het station een taxi naar huis, krijgen ze van alle kanten commentaar. Hun Toyota Prius stond nog geen uur voor de deur, of er werd al aangebeld: of ze van hun geloof waren gevallen. Rob van Eeden en Hanneke van Veen vormen hét geweten van zuinig Nederland. Nog altijd. Ook al is het alweer dertien jaar geleden dat ze met de *Vrekkenkant* stopten en acht jaar terug dat ze hun activiteiten voor de stichting Zuinigheid met Stijl neerlegden.

Vooraf de auto krijgen ze niet uitgelegd, zegt Rob van Eeden met veel gevoel voor theater in hun ruime, zonnige huis in Den Haag. Van Eeden: 'Dan zeg ik: die auto is zo zuinig als een auto maar zijn kan, ik rijd zo vaak mogelijk elektrisch, ik betaal geen wegenbelasting, geen bpm. Zuiniger kun je toch niet zijn? Maar het is zo luxe! roepen critici dan. Ja, mag ik ook eens, op mijn 65ste. Dertig jaar lang heb ik alleen per fiets en openbaar vervoer gereisd. Nu wil ik het niet meer, met een rugzak in de trein.'

De kalende, charmante man houdt wel van een beetje provoceren, dat is na een paar uur praten wel duidelijk. In sappige oneliners en rake typering schetst hij zijn ontwikkeling van 'big spender' naar vrek naar, ja, naar wat eigenlijk? Rentenier? Van Eeden: 'Welgeteld is voor ons nu de fase van geld opmaken aangebroken, toch? Maar, ik moet toegeven, Hanneke had ook moeite met die auto.'

Hanneke van Veen: 'We hebben er heel lang over gediscussieerd. Ik had liever een kleinere.'

Het is, zegt Van Eeden, een van de moeilijkste kanten van vrijwillige consumptievermindering: vaststellen wat het 'aangename minimum' is. Waar de grens ligt van zuinig zijn. Wat gun je jezelf nog wel? Van Eeden: 'Zelfbeslissingsbevoegdheid, daar gaat het om bij consumeren. Wij zijn geen kuddedieren. Wij bepalen zelf, heel bewust, waar we ons geld aan uitgeven. De kleren die we aanhebben zijn meestal tweedehands, ons eten kopen we liefst in de biologische winkel. Ja, daar krijgen we ook commentaar op: dat dat toch veel te duur is.'

Hanneke van Veen en *'We blijven*

Rob van Eeden

idealisten'

Interview

Het is niet goed of het deugt niet. Toen Hanneke van Veen en Rob van Eeden begin jaren negentig met hun zuinige leefstijl begonnen – ze deden daar verslag van in hun *Vrekkenkrant*, de voorloper van *Genoeg* – kregen ze van iedereen commentaar juist omdat ze zuinig leefden. Een goede vriend verbrak zelfs ieder contact. Van Veen: ‘Kranten als *De Telegraaf* en het *AD* reageerden enthousiast, maar linkse instellingen als *de Volkskrant* en Milieudefensie vonden ons beneden hun waardigheid.’

Van Eeden: ‘Heel inspirerend voor mij was in die tijd milieuactivist Wouter van Dieren, een visionair. Hij keek naar de grote lijnen. Hij noemde de milieubeweging anaal gefixeerd, omdat ze alleen maar bezig waren met afval en statiegeld. Terwijl het natuurlijk begint bij wat je inneemt, wat je verbruikt. Wat je, kortom, consumeert. Hoe minder je inneemt, hoe minder je uitscheidt. Maar consumptievermindering is onverkoopbaar, nog steeds, zelfs met die crisis. We worden allemaal opgeroepen meer te gaan kopen.’

Van Veen: ‘Jij weet als geen ander hoe leuk consumeren is. Ik zeg altijd: Rob is mijn eerste bekeerling.’

Van Eeden: ‘Overigens ging het ons indertijd helemaal niet om het milieu. Althans, niet in eerste instantie. Wij hoefden niet zo nodig de wereld te redden. Dat onze manier van leven goed is voor het milieu was een

prettige bijkomstigheid. Wij wilden allereerst greep krijgen op ons geld.’

Ze hebben hun verhaal al vaak verteld en opgeschreven. Bij hoge uitzondering – in hun ‘vrekkenbestaan’ zijn ze zeker zes- tot zeventienhonderd keer geïnterviewd – willen ze het nog wel één keer uit de doeken doen. Hanneke van Veen en Rob van Eeden leidden begin jaren negentig een druk, vol bestaan. Ze werkten hard – Van Veen als maatschappelijk werkster, Van Eeden als organisatie-deskundige – verdienden veel en gaven ook veel uit, Van Eeden zelfs meer dan hij aan salaris op zijn rekening gestort kreeg. Van Veen: ‘Rob had altijd schulden.’

‘Hoe zuinig kun je zijn? Wat is het absolute minimum?’

Met name Van Veen kreeg er helemaal genoeg van. Geboren in de oorlog en opgegroeid in een zuinig levend gezin was ze zelf altijd heel voorzichtig met haar geld omgesprongen. Nu ging ze drie keer per week uit eten, maar genoot daar niet van. Sterker nog: ze besefte dat ze nooit meer blij was om iets. Van Veen: ‘Als ik vroeger een banaan kreeg van mijn moeder, deed ik er een uur over om die op te eten, om er zo lang

mogelijk van te kunnen genieten. Dat gevoel wilde ik weer terug.'

Het kostte de nodige overredingskracht, maar het lukte uiteindelijk haar man ervan te overtuigen dat hij het alleen maar beter kon krijgen als ze wat soberder zouden gaan leven. Van Eeden: 'Hanneke gaf me een perspectief. Ze zei: als je minder uitgeeft, houd je geld over om je schulden af te betalen; vervolgens kun je gaan sparen en uiteindelijk zul je zelfs rijk worden.'

Van Veen: 'Toen Rob eenmaal om was, maakte hij er een sport van: hoever kun je gaan met zuinig zijn? Wat is het absolute minimum?'

Wiebelend hartje

Ze draaiden de verwarming lager, deden de tv de deur uit, gingen niet meer uit eten, verhuisden naar een kleinere woning en kochten hun kleding en spullen tweedehands (of ruilden, kregen of vonden die). Hun vakantie vierden ze in huizen van anderen (in ruil voor klussen). Van tv-optredens in het buitenland ('Duitse en Belgische media betalen hun gasten') maakten ze een kleine, luxe vakantie (Van Veen: 'In Duitsland en België werden we doorgaans ondergebracht in viersterrenhotels'). En natuurlijk hielden ze voortaan een huishoudboekje bij.

Binnen de kortste keren had Van Eeden zijn schulden afgelost. En al snel kreeg het paar in de gaten dat ze samen makkelijk rond konden komen van 2000 gulden per maand. 'Dus' zegden beiden - 'onafhankelijk van elkaar' - hun baan op, om als kleine zelfstandigen verder te gaan.

Van Veen: 'Iedereen verklaarde ons voor gek.'

Van Eeden: 'Maar ieder 1000 gulden heb je zo bij elkaar verdiend. Bovendien hadden we het wel gezien met onze banen.'

Al hun tijd besteedden ze aan de *Vrekkenkrant*, het schrijven van boeken over hun nieuwe bestaan, het geven van lezingen, het organiseren van 'consuminderdagen' en cursussen op basis van het boek *Your Money or Your Life* dat Van Veen en Van Eeden later bewerkten tot *Je geld of je leven*. Van Eeden: 'We hadden dat boek in Amerika ontdekt, ik was er helemaal hoteldebotel van, vond het zo goed dat ik er cursussen over wilde geven. Tijdens de voorbereiding van de eerste cursus besefte ik waarom het mij zo aansprak: het ging over ons, over mij. Over je leven in eigen hand nemen en de rol die geld daarbij speelt. Ik begon zo'n cursusdag dan ook altijd met: wat is je droom, waar gaat je hart sneller van kloppen? Iedereen verbaasd: deze cursus gaat toch over geld? Ja en nee, zei ik dan, want geld is geen geld: geld is levensenergie, geld maakt dingen mogelijk. Het begint bij die droom. Dus die droom werd de leidraad van de dag. Ik had zo'n klein, roze, heen en weer wiebelend hartje meegenomen en dat hield ik mensen voor hun borst: tik tak, tik tak, waar gaat jouw hartje sneller van kloppen? Heel knullig en komisch, maar het werkte wel.'

Terwijl Van Eeden met veel verve over het verloop van een cursusdag vertelt en over 'the seven laws of money' ('regel één: do it, regel twee: keep book'), wellen bij Van Veen tranen op. 'Net als toen', zegt ze. 'Aan het eind van zo'n dag was ik ook vaak emotioneel. Geld is zo iets intiem. Verkeerd omgaan met geld kan ook zulke grote gevolgen hebben.'

Moreel ijkpunt

De *Vrekkenkrant*, zeggen ze, was een hoogtepunt in hun leven. Vooral omdat hun nieuwe manier van leven zoveel mensen aansprak. Van Veen: 'Ik heb in die jaren zo ontzettend veel enthousiaste brieven gekregen, orders vol. Ik heb ze allemaal aan het Nederlands Centrum voor Volkscultuur in Utrecht gegeven. Mensen voelden zich gesterkt in hun eigen manier van leven.' Nog steeds vormen Van Eeden en Van Veen voor veel mensen een moreel ijkpunt. Bij elke aankoop die ze doen, denken die: wat zouden Hanneke en Rob hiervan vinden? Het leven van Van Eeden en Van Veen zelf werd rustiger, eenvoudiger, met minder spanningen, doordat ze nu allebei een zuiniger leven nastreefden. Van Veen: 'Wist je dat de meeste echtelijke ruzies over geld gaan? Over verschil in levensstijl? Dat heeft het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) ontdekt.' Dankzij zijn 'nieuwe leven' en activiteiten kreeg Van Eeden meer inzicht in zijn eigen achtergronden en gedrag. Daardoor heeft hij, zegt hij, zijn vader écht kunnen begraven.

**'Wij zijn geen kuddedieren.
Wij bepalen zelf, heel bewust,
waar we ons geld aan uitgeven'**

De vader van Van Eeden, 'een hele charmante, geestige man', leefde graag op grote voet en kocht alles op krediet; hij had dus enorme schulden. Zelf had hij daar geen last van; zijn vrouw, zoon en dochter des te meer. Van Eeden: 'Op mijn achttiende heb ik in Parijs, waar we toen woonden, onze meubels staan verkopen. Mijn vader was failliet gegaan, we hadden helemaal niets meer. Mijn moeder schaamde zich diep, mijn vader leefde en leende vrolijk verder. Bij zijn dood liet hij een enorme schuld achter. Die hebben wij kinderen niet hoeven overnemen maar ik zat er wel mee, met die negatieve erfenis.'

Doordat zijn vader zo vreemd met geld omging, wilde hij zelf niets met geld te maken hebben, evenmin met alles wat ermee verband hield: carrière maken, sparen. Met als gevolg dat ook hij erg makkelijk geld uitgaf, schulden maakte en dus eigenlijk, tegen wil en dank, 'voortdurend met geld bezig was. Ik leed aan intergenerationale boekhouding.' Toen Van Eeden ontdekte dat hij dankzij zijn nieuwe levensstijl veel geld overhield, nam hij een besluit: hij zou het bedrag dat zijn vader

aan schuld had, inclusief rente bij elkaar sparen. Daarmee zou hij zijn 'erfelijke belasting' kunnen doorbreken, schrijft hij in het nieuwste boek dat hij met Van Veen uitgaf, *Sparen, voor later en nu!* En dat heeft hij gedaan. Door dat sparen is hij, schrijft hij, zelfstandiger en volwassener geworden.

Dun verhaaltje

Tien jaar lang is zuinigheid een centraal thema in hun leven geweest, dat was meer dan lang genoeg. Van Eeden: 'In principe is het ook een heel dun verhaaltje, hoe je met geld je leven onder de knie kunt krijgen. Op het laatst kreeg ik er zelfs agressieve neigingen van, altijd maar weer diezelfde vragen en al die bespaartips waar mensen mee kwamen, vooral watertips. Ongevoelbaar veel watertips heb ik voorbij zien komen. Elke keer moet je enthousiast blijven reageren. Ik kon het niet meer opbrengen.'

Van Veen: 'Ik had er minder aversie tegen.'

Van Eeden: 'Jij bent ook meer een maatschappelijk

'Geld is levensenergie, maakt dingen mogelijk'

werker. Jij kunt mensen voor de duizendste keer hetzelfde uitleggen, zonder je geduld te verliezen.'

Van Veen: 'Maar de kick van het begin was er niet meer.'

Een nieuwe periode brak aan. Voor 'het brood op de plank' hoefden ze niet te werken. Eigenlijk al lang niet meer. Van Veen: 'Met wat we hadden, konden we het jaren uitzingen. Want in onze manier van leven veranderde niet zo veel. We knipten nog steeds onze tandpastatube doormidden.'

Maar nietsdoen ligt niet in hun aard. Renteniëren is bovendien maatschappelijk niet onomstreden, ontdekten ze. De mens leeft niet uitsluitend voor zichzelf. De kunst was uit te vinden waar ze dan wél hun tijd aan zouden besteden. Van Eeden ging verder met wat hij vóór de *Vrekkenkrant* al deed: loopbaanbegeleiding. Met enkele collega's begon hij een outplacementbureau. Ondertussen zette hij, in de lijn van rubrieken in de *Vrekkenkrant*, verschillende prijsvergelijkingssites en de consuminderpagina op. In korte tijd werden die zo succesvol dat hij ze weer van de hand deed. 'Ik maakte er veel winst mee maar ik kreeg het weer veel te druk, liep ook weer aan de leiband van al die mensen die iets van me wilden. Daar had ik geen zin in.'

Van Veen ging als maatschappelijk werkster aan de slag bij verschillende instellingen, met name in de psychiatrie. Gewoon uit belangstelling, omdat ze die werelden wilde leren kennen. Van Veen: 'Ik voel me aangetrokken tot mensen met wie iets is. Als ik een andere, makkelijkere jeugd had gehad, was ik waarschijnlijk psychiater geworden.'

Zij verdiepte zich tegelijkertijd in het fenomeen sparen: waar kon ze het beste met haar spaargeld terecht? Omdat ze maar moeilijk aan informatie kon komen, begon ze eerst alleen, later samen met haar man, verschillende internetsites over alle aspecten van sparen, banken en rentestanden. Inmiddels zijn die sites samengevoegd tot www.vanspaarbankveranderen.nl, dat in tweeënhalf jaar door maar liefst 5 miljoen bezoekers is bezocht. Van Veen schrok van de hoeveelheid geld die de site dankzij de adverteerders opbracht. 'We hadden dat helemaal niet nodig!' Een belangrijk deel daarvan heeft het tweetal inmiddels geschonken aan een school voor vrouwen in Nepal.

Mooi geweest

Nu is het mooi geweest. In september is Van Veen 67 jaar geworden. Een goede leeftijd om te stoppen met de spaarsite, vindt ze, 'de nieuwe pensioensleeftijd'. 'We willen niet meer zoveel verantwoordelijkheid.' Een zoon en een dochter nemen hem waarschijnlijk van hen over. Het boek *Sparen, voor later en nu!* is dan ook een afsluiting van deze periode en een soort van overdracht aan hun kinderen. Inhoudelijk zullen ze alleen nog betrokken zijn bij Move Your Money, een beweging overgewaaid uit Amerika om grote banken te dwingen te hervormen door rekeninghouders te stimuleren hun geld te verplaatsen naar kleine, betrouwbare, maatschappelijk betrokken banken. Van Veen: 'We blijven idealisten.'

Is er iets veranderd in hun levensstijl sinds de *Vrekkenkrant*? Ze kijken elkaar aan en lachen: 'Een vraag die menig journalist ons vertwijfeld stelt: "Doet u het nog?"' Van Veen: 'Het fanatieke is eraf.'

Van Eeden: 'Ik koop meer boeken en cd's, maar die verkoop ik vaak ook weer. Regelmatig koop of ruil ik schilderijen. Dat kunstwerk achter in de tuin heb ik van mijn buurman gekregen omdat ik zijn schuur had geschilderd.'

Van Veen: 'We houden geen huishoudboekje meer bij, dat hebben we zeven jaar volgehouden. Maar we hebben nog altijd een regenton.'

Van Eeden: 'We gaan nog steeds op vakantie in huizen van anderen, in ruil voor klussen. Gewoon, omdat we dat het leukst vinden.'

Van Veen: 'Ik zal niet snel een bos bloemen kopen, wel plantjes. Maar de meeste planten die je hier ziet heb ik van straat meegenomen of waren stekjes.'

Van Eeden: 'Het geeft me nog altijd een heerlijk gevoel mijn rekeningen netjes op tijd te betalen. Ik ben ook heel blij met de auto. Die hebben we contant betaald, niet op krediet, hoe graag de verkoper dat ook wilde.' Van Veen: 'En we gaan wat vaker uit eten. Dat schijnt beter voor het milieu te zijn dan dat ieder voor zich zijn eigen potje kookt.'

Van Eeden: 'Daar zou ons nieuwste boek over moeten gaan. Hoe maak je verantwoord je geld op?'

Hanneke van Veen en Rob van Eeden: *Sparen, voor later en nu!* Spectrum, € 14,95. ISBN 9789049103934. Zie ook de aanbieding op pagina 58.